

24 May 2013 Friday 11:00-12:45

Chairmen: Özçelikay G., Örnek Büken N.

HALK HEKİMLİĞİNDE ÇOBANLIK

Özlem Doğan, Erhan Yüksel

¹Assist. Prof., Bingöl University Faculty of Veterinary, Dept. of Veterinary History and Deontology, ozlemdogan20@gmail.com

²PhD, Erciyes University Faculty of Veterinary, Dept. of Veterinary History and Deontology, erhanyukcell@hotmail.com

İnsanoğlunun hayvanları evcilleştirmesinin doğal bir sonucu olarak insan-hayvan birlikteliği başlamış ve ortak bir yaşam alanı oluşmuştur. Evcilleşen hayvan sayısının artması beraberinde yeni sorumluluklar doğurmuştur. Bu sorumluluklar arasında hayvan sürülerinin yönetimi, sağlığının korunması ve beslenmesi gibi konular ön plana çıkmıştır. Hayvanların korunması refleksi tarihin her döneminde güncelliğini korumuş ve bu refleksin merkezinde, bilinen tarihin en eski mesleklerinden olan çobanlık yer almıştır.

En eski insan topluluklarındaki görev dağılımına göre, anne gözlem ve/veya deneyim yoluyla edindiği bilgilerle tedavi uygulayan ilk hekim prototipini oluşturmuştur. Bu ilk hekimlerin uyguladıkları tedaviler, ilk veteriner hekim prototipini oluşturan çobanların gütmek zorunda oldukları hayvanları için de örnek oluşturmuştur. Bu varsayımdan hareketle bu uygulamanın veteriner hekimliği tarihinde bilinen ilk uygulamalar olduğu ve çobanın da ilk veteriner hekim olduğu ileri sürülmektedir.

Bu çalışmada çobanlık mesleğinin, halk hekimliğindeki yeri ve önemi ile ilgili olarak Türkiye’de yürütülen folklorik araştırmalar incelenmiştir. Yapılan bu değerlendirmelerde hayvanların bakım-besleme ve hastalıklarının tedavisine yönelik uygulamaların çoğunun çobanlar tarafından kontrol edildiği, şifa veren el olduğu düşüncesinden hareketle bazı çobanların kutsandığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca; sürünün korunması amacıyla “kurt ağızı bağlama” geleneğinin, koç katımı döneminde abdestsiz gezmemek gibi bazı manevi sorumlulukların, yağmur duası ve düğün gibi faaliyetlerde çobanlara verilen görevlerin niteliğinden yola çıkıldığında “çobanlık mesleği” merkezli, önemli bir folklorik envanterin olduğu ileri sürülebilir.

Anahtar Kelimeler: Halk hekimliği, Çobanlık

SHEPHERDING IN FOLK MEDICINE

The companionship of man and animals began as a natural result of the domestication of animals by mankind, forming a common habitat for both. The domestication of an increased number of animals, inevitably, brought along new responsibilities for man. Among these responsibilities, herd management, the protection of animal health and the feeding of animals came to the forefront. The reflex of protecting animals has been a hot topic throughout history and at the very core of this reflex lays the occupation of shepherding, one of the oldest occupations of common history.

According to the division of labor in the oldest communities, the mother is the first prototype of the “healer”, who treated the ill, based on her observations and/or experiences. The treatment methods of these first healers were a reference for the practices of shepherds, who are the first prototype of the “veterinarian”. Accordingly, it is hypothesized that the practices of shepherds constitute the first treatment methods applied to animals in the history of veterinary medicine and that the shepherd is the first veterinarian.

In this study, folkloric research conducted in Turkey on the shepherding occupation and the place and significance of shepherding in folk medicine have been investigated. Based on these investigations, it was concluded that the majority of the practices applied for the husbandry, feeding and treatment of animals are managed by shepherds, and that some shepherds are blessed by folk in the belief that they are the “healing hand”. It is suggested that there is a “shepherding” centered rich folkloric inventory, encompassing a plethora of values, including the tradition of “muzzling the wolf”, the moral responsibility of shepherds not grazing animals without ritual ablutions, and the notable role of shepherds in several events such as the rain prayer and marriage ceremony.

Keywords: Folk medicine, Shepherding